

KTO NA OCHOTNIKA?

SZKOLNE PROGRAMY WOŁONTARIATU

UCZNIOWSKIE KARTY PRACY

– INDYWIDUALNE I ZESPOŁOWE

[Karty te mogą być pomocne w: przygotowaniu i realizacji działań wolontariackich, a także ich dokumentowaniu i ocenianiu. Wypełniaj je na bieżąco i wpinaj do segregatora. Wielu z nich będziesz używać wielokrotnie – skseruj/wydrukuj w tylu egzemplarzach, by korzystać z nich na bieżąco].

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

-CEO-
CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

na_prawa
Warszawa

OCHOTNICZY
WARSZAWSCY

Program „Kto na ochotnika? Szkolne programy wolontariatu”
jest realizowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.
Projekt współfinansuje m.st. Warszawa.

Projekt mieści się w zakresie priorytetowych zadań publicznych wskazanych
w Zintegrowanym Programie Rewitalizacji do 2022 roku, Programie
„Młoda Warszawa. Miasto z klimatem dla młodych 2016-2020”
oraz projekcie wolontariatu miejskiego „Ochotnicy warszawscy 2016-2020”.

KTO NA OCHOTNIKA?

SZKOLNE PROGRAMY WOŁONTARIATU

INDYWIDUALNA
I ZESPOŁOWA
KARTA PRACY

1

KODEKS WOŁONTARIUSZA I WOŁONTARIUSZKI

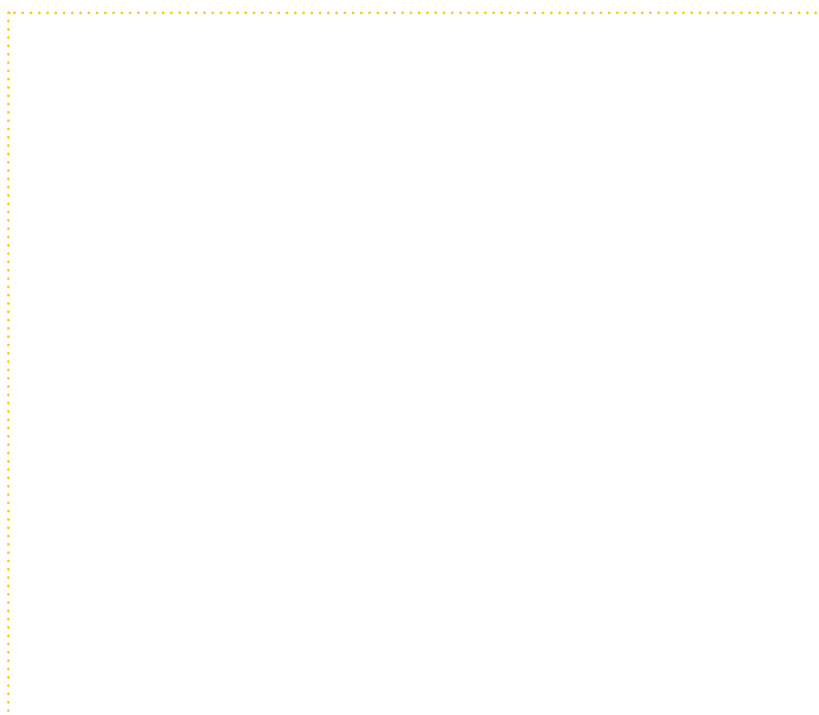
1. Dzielę się własnymi pomysłami i otwieram na pomysły innych.
2. Uczę się od innych, dzielę się swoją wiedzą i umiejętnościami.
3. Współpracuję z zespołem, uczestniczę w spotkaniach.
4. Z zaangażowaniem realizuję przypisane mi zadania.
5. Pomagam innym.
6.
7.
8.
9.
10.

Podpisz się!

NARYSUJ „IDEALNEGO” WOŁONTARIUSZA.
Może to być realistyczny lub symboliczny
rysunek, szczegółowy wizerunek lub
tylko schemat. To twoje wyobrażenie,
więc puść wodze wyobraźni.

JAK WSPÓLNIE STWORZYĆ KONTRAKT?

Angażując się w różne działania często będziecie się spotykać, pracować w różnych zespołach oraz angażować różnych sojuszników. Pomocny może być więc nie tylko kodeks wolontariusza, ale także kontrakt dla zespołu, czyli inaczej zbiór zasad dotyczących pracy w grupie.

W KONTRAKCIE POWINNY ZNALEŹĆ SIĘ:

- reguły obowiązujące podczas spotkań zespołu
- zasady podejmowania decyzji
- podział ról i zadań pomiędzy członkami grupy.

JAK STWORZYĆ DOBRY KONTRAKT?

1. Niech każdy/a z was na małych samoprzylepnych karteczkach wypisze zasady (jedna zasada na jednej kartce), które powinny obowiązywać podczas wspólnej pracy. Dajcie sobie trochę czasu na zastanowienie – pomyślcie zarówno o zasadach obowiązujących podczas spotkań, jak i tych, które dotyczą komunikowania się między sobą, kontaktów z dyrekcją i nauczycielami czy podejmowania decyzji.
2. Potem przyklejcie kartki z zasadami na stole lub tablicy. Sprawdźcie, które zasady się powtarzają u wszystkich, które tylko u niektórych. Może są propozycje zasad, które nawzajem się wykluczają?
3. Nad każdym zapisem warto się chwilę wspólnie zastanowić, a jeśli nie wszyscy się na dany zapis zgadzają, dyskutować dotąd, aż uzgodnicie formę możliwą do przyjęcia dla każdego.
4. Gdy już uda się wam spisać cały kontrakt wszyscy powinniście się pod nim podpisać. Pamiętajcie, że kontrakt można zmieniać, jeśli niektóre zasady okażą się nieprzydatne. Każda zmiana wymaga zgody całej grupy!

Dobrze jest, jeśli wasz kontrakt wisi w miejscu, w którym najczęściej się spotykacie. Pamiętajcie o tym, że to wy sami jesteście strażnikami kontraktu. Jeśli ktoś łamie jego zapisy, powinniście zwrócić mu na to uwagę i poprosić o dostosowanie się do wspólnej umowy.

PRZYKŁADOWY KONTRAKT:

1. Nie oceniamy swoich wypowiedzi ani siebie nawzajem.
2. Gdy jedna osoba mówi, to druga słucha.
3. Jesteśmy punktualni w przychodzeniu na spotkania.
4. Akceptujemy swoje różne poglądy.
5. Współpracujemy ze sobą i integrujemy się.
6. Nie jesteśmy dla siebie agresywni.
7. Jesteśmy aktywni, otwarci i szczerzy.

WAŻNE DATY. KALENDARZ SZKOLNEGO WOŁONTARIATU

[rok]

WRZESIEŃ	PAŹDZIERNIK	LISTOPAD	GRUDZIEŃ	STYCZEŃ
	1 Dzień Ludzi Starszych	11 Międzynarodowy Dzień Nauki i Pokoju	5 Międzynarodowy Dzień Wolontariusza 18 Międzynarodowy Dzień Imigranta	8 Światowy Dzień Walki z Analfabetyzmem
LUTY	MARZEC	KWIECIEŃ	MAJ	CZERWIEC
		22 Dzień Ziemi	15 Światowy Dzień Rodzin	15 Światowy Dzień Żywności

INDYWIDUALNA I ZESPOŁOWA KARTA PRACY

4

CO ROBIMY? HARMONOGRAM SZKOLNEGO WOLONTARIATU

[rok]

CO I DLA KOGO?	KIEDY I GDZIE?	JAK?	MOJA ROLA?	CO TY NA TO?

CO I DLA KOGO? [nasze działanie i jego odbiorcy] KIEDY I GDZIE? [data i miejsce naszego działania] JAK? [forma naszego działania]
MOJA ROLA? [moje indywidualne zadania] CO TY NA TO? [krótka indywidualna refleksja po zrealizowanym działaniu]

PRZYKŁAD ZAPISU:

Akcja zbierania gazet do schroniska dla psów.	Cały październik 2017.	Ogłoszenie w szkole (apel, godziny wychowawcze); zbieranie gazet w bibliotece szkolnej.	Codziennie sprawdzam, czy przyniesione gazety są powiązane, uporządkowane itp. Jeśli nie, porządkuję je.	To było niezwykle patrzeć, jak rośnie góra gazet! Cieszyliśmy się, że dzięki nam w schronisku psom będzie cieplej zimą.
--	---------------------------	--	--	---

KTO NA OCHOTNIKA?

SZKOLNE PROGRAMY WOŁONTARIATU

**INDYWIDUALNA
KARTA PRACY**

5

DLACZEGO JESTEM/CHCĘ ZOSTAĆ WOŁONTARIUSZEM/WOŁONTARIUSZKĄ?

ZAPISZ FLAMASTRAMI ODPOWIEDZI NA PYTANIA:

- Co mnie motywuje do udziału w wolontariacie?
- Jak mogę skorzystać z udziału w tym przedsięwzięciu?
- Czego oczekuję od siebie, od grupy?

Zastanów się nad własnymi motywacjami krótko- i długoterminowymi z różnych obszarów twojego życia (edukacyjnego, towarzyskiego itp.).

UWAGA! Pytania te możesz zadać sobie jednorazowo przed zaangażowaniem się w wolontariat. Zachęcamy jednak do tego, by do nich wracać za każdym razem, przy podejmowaniu kolejnych zadań w ramach wolontariatu szkolnego. Na dalszych kartach proponujemy ci jeszcze inne narzędzie do takiej osobistej refleksji.

PRZYKŁADY:

zdobynam nowe umiejętności i doświadczenia; doceniają mnie koleżanki, koledzy i nauczyciele; mogę się sprawdzić w nowej sytuacji, podjąć nieznane wyzwania; doświadczenia zdobyte w trakcie projektu przydadzą się na studiach i w pracy; nasze działania sprawi ludziom trochę radości, rozwiąże jakiś problem; w szkole wydarzy się coś ciekawego; nasi koledzy i koleżanki zobaczą, że można zrobić coś własnymi siłami; nauczyciele i rodzice przekonają się, na co nas stać.

INDYWIDUALNA KARTA PRACY

6

NASZE OBAWY I OCZEKIWANIA

Przystępując do jakiegokolwiek działania – indywidualnego lub zespołowego:

1. Stawiamy sobie konkretne CELE.
2. Zastanawiamy się, jakie własne ZASOBY (mocne strony) wykorzystamy.
3. Mamy OCZEKIWANIA względem siebie i grupy.
4. Zmagamy się z wątpliwościami i OBAWAMI.

To zupełnie naturalne! Tak samo jak to, że w trakcie działania – w miarę zdobywania nowych umiejętności i doświadczeń – CELE, ZASOBY, OCZEKIWANIA i OBAWY zmieniają się. Zachęcamy do tego, by tak na początku działania, jak i w trakcie realizacji, przyglądać się im i je formułować, sprawdzając, co się z nimi dzieje na poszczególnych etapach działania.

Możesz wykorzystać naszą kartę pracy z symboliką:

ZAMKU: moje cele, czyli to, co chcę osiągnąć angażując się w działanie

RYCERZA/RYCERKI: moje mocne strony, czyli to, co mogę wnieść do działania

SMOKA: obawy, czyli to, co może mi przeszkodzić w osiągnięciu celu i w działaniu.

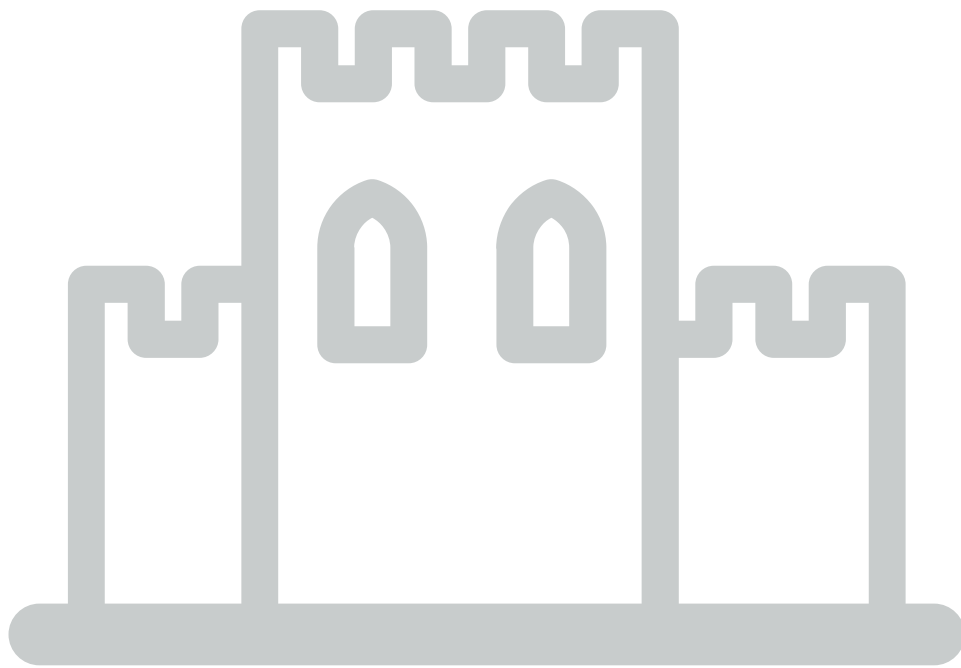
Powieś ją w widocznym miejscu, tu przyklej karteczki post-it w trzech kolorach, odpowiadających poszczególnym symbolom.

Co jakiś czas konfrontuj się z wcześniejszymi zapisami:

Co nowego pojawiło się wśród twoich oczekiwań?

Może napotkałeś/aś na jakieś nowe, nieoczekiwane trudności?

A może spostrzegłeś/-aś nowe mocne strony samego siebie?

KTO NA OCHOTNIKA?

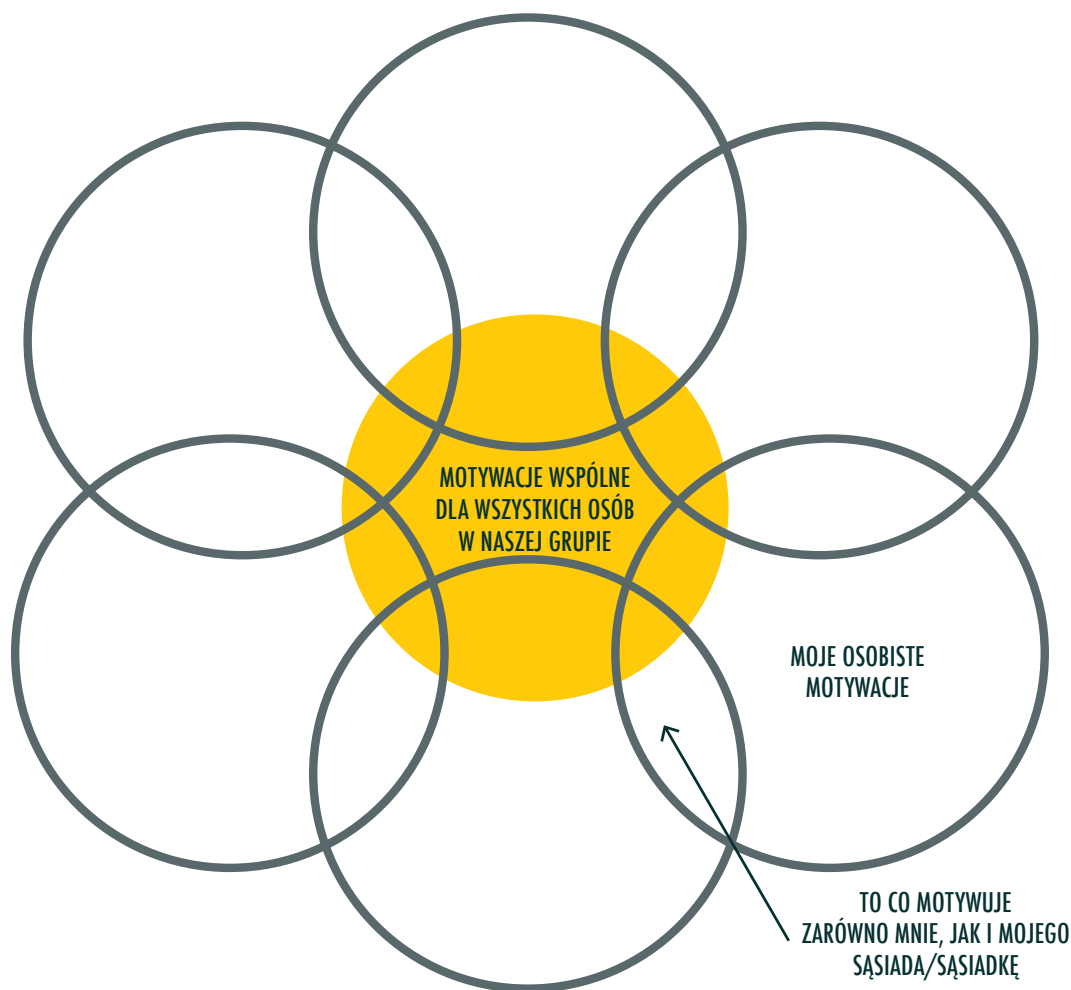
SZKOLNE PROGRAMY WOLONTARIATU

ZESPOŁOWA KARTA PRACY

7

CO NAS ŁĄCZY?

Na dużych arkuszach papieru pakowego lub typu flipchart narysujcie kontury kilku kwiatów (tak jak na wzorze poniżej). Przygotujcie tyle kwiatów, żeby każda osoba w grupie miała do dyspozycji co najmniej jeden płatek.

1. Jeśli już odpowiedziałeś/aś sobie indywidualnie na pytania o osobiste motywacje, porozmawiaj o nich z kolegą lub koleżanką. Postaraj się ustalić to, co macie w tych motywacjach wspólnego – zapisz te elementy na tych częściach płatków kwiatów, które na siebie zachodzą.
2. Następnie znajdź drugiego rozmówcę – postępuj identycznie jak w kroku pierwszym. Zapisz wspólne motywacje na wspólnej części płatka.
3. W trzecim kroku – na forum całej grupy – podzielcie się tym, co was łączy. Poszukajcie tych czynników/motywacji, które są wspólne dla całego zespołu. Zapiszcie to w środku kwiatka, który łączy się z wszystkimi płatkami.
4. Pomyśl, czy wspólne motywacje możecie przekuć na wspólną zasadę dla całej grupy. Jeśli się wam to uda, wpiszcie ją do waszego KODEKSU WOLONTARIUSZA/WOLONTARIUSZKI.

KTO NA OCHOTNIKA?

SZKOLNE PROGRAMY WOLONTARIATU

INDYWIDUALNA KARTA PRACY

8

INDYWIDUALNA KARTA DZIAŁANIA

W ocenie działania bardzo ważna jest perspektywa każdej osoby biorącej udział w jego realizacji. Warto samodzielnej refleksji poddawać działanie przed, w trakcie realizacji i po. Możesz zastanowić się nad tym, co zostało zaplanowane i jaki jest twój stosunek do tego; co się już wydarzyło i jaki masz w tym ty udział. Na bieżąco notuj swoje spostrzeżenia i wnioski. Zapisuj je lub przedstaw w postaci obrazków. Kartę tę powiel kilkakrotnie, byś mógł/mogła ją wypełniać dla każdego dużego działania.

TYTUŁ DZIAŁANIA:

ZANIM ZACZNIESZ DZIAŁAĆ:

W jakim stopniu to działanie jest podobne do zgłaszanych przez ciebie pomysłów? Co ci się w nim podoba: temat? forma działania? miejsce realizacji? Dlaczego się w nie włączasz?

Które z „twoich” zadań podobają ci się najbardziej? Co jest w nim fajnego? Jak planujesz jego realizację?

W TRAKCIE DZIAŁANIA (LUB PO):

Które z dotychczasowych działań było dla ciebie najciekawsze? Dlaczego właśnie to? Wypisz jego zalety.

Co pomaga waszemu zespołowi pracować razem?

PO ZAKOŃCZENIU DZIAŁANIA:

Czego się nauczyłaś/eś dzięki zaangażowaniu w działanie?

KTO NA OCHOTNIKA?

SZKOLNE PROGRAMY WOŁONTARIATU

INDYWIDUALNA KARTA PRACY

8

INDYWIDUALNA KARTA DZIAŁANIA

Możesz też ocenić swoje zaangażowanie: zamaluj liczbę krutek, która odpowiada twojej ocenie. (10 – bardzo dobrze; 1 – bardzo słabo).

TYTUŁ DZIAŁANIA:

PYTANIE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Przykład: Na ile byłem zaangażowany w to działanie? Odpowiedź – 8										
Czy pracowałem/am systematycznie i czy terminowo wywiązywałem/am się z zadań?										
Na ile byłem/am aktywny/a w pracy nad działaniem?										
Jak współpracowałem/am z innymi?										
Jak uczestniczyłem/am w wyborze tematu i problemu?										
W jakim stopniu poświęciłem/am wolny czas na działanie?										

To są oczywiście przykładowe pytania. Jeśli masz inne przemyślenia, zanotuj je w tym miejscu.

ZESPOŁOWA KARTA PRACY

9

ZESPOŁOWA KARTA DZIAŁANIA

TYTUŁ DZIAŁANIA:

CO UDAŁO SIĘ OSIĄGNĄĆ?

Wypiszcie cele, których osiągnięcie zakładaliście na początku oraz efekty waszego działania, które widać dzisiaj. Pamiętajcie o tym, aby uwzględnić to, co chcieliście zmienić i to, czego chcieliście się dowiedzieć/nauczyć.

CELE	EFEKTY

JAK SIĘ WSPÓLNIE PRACOWAŁO?

W dwóch kolumnach wypiszcie pozytywne i trudne doświadczenia wspólnej pracy, postarajcie się precyzyjnie określać wszystkie takie sytuacje (np. trudne było dla mnie to, kiedy ktoś nie wyrobił się ze swoim zadaniem w terminie i ja nie mogłem zacząć pracy).

DOBRE DOŚWIADCZENIA WSPÓLNEJ PRACY	TRUDNE DOŚWIADCZENIA WE WSPÓLNEJ PRACY

TECHNIKI PRZYDATNE DO OCENY DZIAŁANIA

RĘCE

Odrysujcie na kartce papieru własną dłoń.

Na każdym z palców wypiszcie jedną rzecz dotyczącą ewaluowanego działania:

- co było najlepszą stroną – na kciuku
- o czym opowieś znajomym – na wskazującym
- co było najłabszą stroną – na środkowym
- co bym zmienił/a – na serdecznym
- czego się nauczyłem/am (ew. dowiedziałam/em, co było zaskakujące) – na małym.

KOŁO EWALUACJI

Narysujcie na dużej kartce papieru koło, podzielcie je dwoma przecinającymi się liniami na cztery równe części. Każdą część podpiszcie nazwą obszaru, który chcecie, żeby został oceniony (np. zdobyta wiedza, praca grupowa, realizacja celów, satysfakcja z udziału, osiągnięta zmiana). Waszym zadaniem jest postawienie w każdej ćwiartce koła kropki oznaczającej ocenę danego obszaru. Im bliżej punktu przecięcia się linii – środka koła, tym lepiej.

PÓŁKI SKLEPOWE

Na tablicy lub dużej kartce papieru narysujcie duży prostokąt, podzielony na trzy, cztery równe części. Każdy z was niech weźmie po kilka karteczek samoprzylepnych typu post-it. Wyobraźcie sobie, że przed sobą widzicie półki w sklepie – waszym zadaniem jest zappełnić je towarami, elementami działania, które oceniacie. Wypiszcie wszystkie składowe działania, które chcecie ocenić i umieścić na odpowiedniej „półce”, przyklejając do flipczarta – im wyższa „półka”, tym lepsza ocena danego elementu. Następnie uporządkujcie naklejone karteczki i omówcie je.

RZĘKA PROJEKTU

Na tablicy lub dużej kartce papieru narysujcie schematycznie rzekę – od gór do ujścia. Symbolizuje ona zakończone właśnie działanie. Pomyślcie o swoich uczuciach i doświadczeniach na poszczególnych jego etapach. Możecie je zapisywać na kartkach samoprzylepnych lub pisać w odpowiednim miejscu biegu rzeki. Możecie również uzupełniać rzekę o elementy graficzne, symbolizujące konkretne wydarzenia/momenty przełomowe w działaniu. Omówcie to, co zawiera rzeka.

OŚ OCENY

Za pomocą taśmy malarskiej lub sznurka wyznaczcie oś pośrodku sali. Na jednym jej krańcu połóżcie kartkę z napisem 100%, na drugim – 0%. Następnie zajmijcie miejsca w wybranym miejscu osi, pokazując w ten sposób, na ile procent oceniacie poszczególne elementy działania (np. osobista satysfakcja z pracy, zdobyta wiedza/umiejętności, ciekawie spędzony czas, praca zespołowa, współpraca z opiekunem, osiągnięte cele itp.). Spróbujcie uzasadnić swoje oceny.

INDYWIDUALNA KARTA PRACY

10

CO MI DAJE WOŁONTARIAT ?

Zaznacz, jakie umiejętności lub kompetencje rozwinąłeś/rozwinęłaś w ostatnim czasie realizując działanie wolontariackie? Możesz także dopisać własne stwierdzenia. Zapisz datę wypełnienia karty. Kartę możesz wypełniać np. raz na miesiąc, by śledzić postęp w swoim rozwoju. Podkreśl te kompetencje, które chciałbyś/chciałabyś rozwinąć w kolejnym okresie.

☐	Lepiej planuję i realizuję różne działania.	☐	Jestem bardziej samodzielny/samodzielna.
☐	Poznałem/Poznałam nowe słowa.	☐	Stałam/Stałem się odporny na stres.
☐	Nauczyłem/Nauczyłam się pracować metodą projektu.	☐	Potrafię być asertywny/asertywna.
☐	Nauczyłem/Nauczyłam się analizować różne problemy i wyciągać z nich wnioski.	☐	Stałam/stałem się bardziej odpowiedzialny/a.
☐	Lepiej współpracuję w zespole.	☐	Umiem budować pozytywne relacje z innymi.
☐	Jestem bardziej komunikatywny/a.	☐	Potrafię zmobilizować innych do działania.
☐	Rozwinąłem/Rozwinęłam swoją kreatywność.	☐	Terminowo wykonuję powierzone mi zadania.
☐	Lepiej rozumiem siebie i własne emocje.	☐	Potrafię dzielić obowiązki w zespole.
☐	Umiem zachować się stosownie w zależności od sytuacji.	☐	Uparcie dążę do wyznaczonego celu na cel.
☐	Nauczyłem/Nauczyłam się współpracować w zespołach wirtualnych.	☐	Jestem bardziej wyrozumiały/wyrozumiała wobec innych.
☐	Nauczyłem/Nauczyłam się współpracować w zespołach wielokulturowych.	☐	
☐	Nauczyłem/Nauczyłam się współpracować z osobami o specjalnych potrzebach.	☐	
☐	Jestem bardziej sumienny/sumienna.	☐	
☐	Jestem bardziej dokładny/dokładna.	☐	
☐	Nauczyłem/Nauczyłam się dzielić zadania w zespole.	☐	

AKTYWNE METODY ZDOBYWANIA INFORMACJI

SPACER BADAWCZY

Spacer badawczy służy do zebrania opinii, uwag lub pomysłów na działania odnośnie określonego fragmentu przestrzeni (np. parku, rynku miejskiego). Spacer pozwala na zebranie bardziej szczegółowych informacji niż obserwacja, dzięki temu że mamy możliwość zadawania pytań osobom w nim uczestniczącym. Spacer badawczy różni od zwykłego spaceru to, że przechodząc wspólnie przez wyznaczone miejsce, zadajemy uczestnikom wcześniej przygotowane pytania odnośnie przestrzeni i spisujemy ich odpowiedzi, uwagi i obserwacje.

JAK SIĘ PRZYGOTOWAĆ?

- Ustalcie trasę przejścia, miejsca, które będą przedmiotem waszego zainteresowania i czas, jaki poświęcicie na rozmowę. Cały spacer nie powinien przekraczać 45-60 min.
- Podzielcie się zadaniami: prowadzenie rozmowy i zadawanie pytań uczestnikom, dokumentacja filmowa i fotograficzna, robienie notatek.
- Przygotujcie pytania dodatkowe, pamiętając o tym, żeby je zadawać jeśli odpowiedź na główne pytanie jest bardzo krótka lub ogólna. Po zakończonym spacerze warto zaprosić uczestników na herbatę i ciastko.

SPACER KROK PO KROKU

1. Określcie główny temat spaceru, tzw. problem badawczy (np. potrzeby i opinie mieszkańców o rynku naszego miasta).
2. Ustalcie, kogo zaprosicie do udziału w spacerze (powinny być to możliwie różnorodne osoby – do 20 osób – mogące zaprezentować różne punkty widzenia).
3. Sformułujcie konkretne pytania i kwestie, jakie poruszycie w trakcie spaceru.
4. Przeprowadźcie spacer – może być on również udokumentowany na filmie.
5. Przeanalizujcie odpowiedzi, spiszcie najważniejsze wnioski.

WYWIAD

Wywiad to rozmowa z przygotowaną listą pytań/kwestii do poruszenia. Ma najczęściej na celu uzyskanie informacji o opiniach, poglądach, postawach, stylu życia czy wszystkich innych złożonych kwestiach, o których nie da się zapytać w formie ankietowej lub pojedynczych pytań. Wywiady warto przeprowadzać z osobami kluczowymi dla badanego tematu, celowo wybranymi, które posiadają szczególną wiedzę lub/i doświadczenia w interesującej nas dziedzinie. Dobrze przeprowadzony wywiad pozwala uzyskać szczegółowe informacje, ale nie jest dobrą metodą badawczą, jeśli zależy nam na uzyskaniu informacji od dużej grupy osób.

JAK SIĘ PRZYGOTOWAĆ?

- Do każdego z głównych pytań, które was interesują, przygotujcie kilka pytań, które pozwolą uzyskać informacje (np. *Jak młodzi korzystają z kultury? W jakich zajęciach bierzesz udział i dlaczego?*).
- Pytania powinny być uporządkowane według kategorii i spisane w takiej kolejności, w jakiej będą zadawane.
- Dobrze jest, jeśli wywiad jest prowadzony przez 2 osoby (jedna odpowiada przede wszystkim za zadawanie pytań, druga – za notowanie).
- Warto dodatkowo mieć dyktafon i nagrywać odpowiedzi, żeby móc do nich wrócić.
- Przygotujcie pytania dodatkowe, pamiętając o tym, żeby je zadawać, jeśli odpowiedź na główne pytanie jest bardzo krótka lub ogólna.
- Zastanówcie się gdzie odbędziecie rozmowę – powinno to być pomieszczenie, które zapewni spokój.

WYWIAD KROK PO KROKU

1. Określcie główny temat wywiadu, czyli problem badawczy (np. *Jakie są zainteresowania i potrzeby osób z klubu seniora, z którym pracujemy?*).
2. Ustalcie, z kim przeprowadzicie wywiady (np. dyrektor domu kultury; 2 uczniów którzy chodzą na zajęcia w DK i 2, którzy nie chodzą; lokalny animator kultury).
3. Sformułujcie konkretne pytania do wywiadów, które zadacie w rozmowach z ludźmi (główne pytania powinny być takie same, ale częściowo mogą się różnić w zależności od tego, z kim rozmawiacie).
4. Przeprowadźcie próbny wywiad (by sprawdzić: czy pytania są zrozumiałe, czy odpowiedzi rzeczywiście zawierają interesujące was informacje, ile czasu zajmie).
5. Przeprowadźcie wywiady – pamiętajcie, żeby je nagrywać i/lub robić notatki!
6. Przeanalizujcie odpowiedzi, spiszcie najważniejsze wnioski w odniesieniu do sformułowanego na początku głównego tematu.

ANALIZA ZDJĘĆ

Analiza zdjęć to metoda obserwacji rozszerzonej o robienie zdjęć, które mają dokumentować miejsca, aktywności ludzi, przedmioty ważne z punktu widzenia tematu badania. Istotne jest, żeby jasno zostało określone, co podlega obserwacji/co będzie fotografowane. Dzięki zdjęciom możliwe jest trwałe udokumentowanie istotnych obserwacji – mogą je potem analizować osoby bezpośrednio nieuczestniczące w ich robieniu.

Metoda ta służy do: zdobywania informacji o tym, co dzieje się w przestrzeni publicznej, zewnętrznych cechach czy zachowaniach osób, określenia, jakie miejsca są w jaki sposób wykorzystywane itp. Dodatkową zaletą tej metody jest to, że jeśli zdjęcia są dobrej jakości, można je publicznie zaprezentować.

JAK SIĘ PRZYGOTOWAĆ?

- Przed wyjściem w teren, który będziecie obserwować, zastanówcie się, co wiecie na jego temat, na co należy zwracać uwagę – przygotujcie listę pytań/kwestii, które są przedmiotem obserwacji.
- Ustalcie sposób, w jaki będziecie wykonywać fotografie – czy będą to zdjęcia tego samego miejsca w różnych porach/dniach; zdjęcia czynności/aktywności czy budynków; z jakiej odległości.
- Pomyślcie, jakie dodatkowe źródła informacji mogą zwiększyć waszą wiedzę o obserwowanym miejscu.

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ

- możecie prowadzić obserwację osobno ale według wspólnych zasad/założeń;
- jeśli robicie zdjęcia pojedynczym osobom/małym grupom ludzi zawsze trzeba pytać o zgodę;
- dobrze prowadzić obserwację regularnie;
- dobra obserwacja musi trwać – przeznaczcie na nią czas.

ANALIZA ZDJĘĆ KROK PO KROKU

1. Określcie temat/obszar, którego dotyczyć będzie badanie (np. boisko szkolne – kto, kiedy i w jaki sposób z niego korzysta?).
2. Sformułujcie i zapiszcie konkretne rzeczy, na jakie będziecie zwracać uwagę i w jakim okresie będzie prowadzona obserwacja (np. jakie grupy osób odwiedzają boisko szkolne w trakcie lekcji, a jakie po lekcjach; jak wykorzystywane są sprzęty sportowe).
3. W wyznaczonym czasie prowadźcie obserwację wraz z robieniem zdjęć (nie zapominajcie o notatkach!).
4. Wspólnie obejrzyjcie zdjęcia, zastanówcie się jakie wnioski z nich wynikają.

MAPA

Celem **mapowania** jest identyfikacja miejsc lub obszarów istotnych z waszego punktu widzenia. Pozwala na zdobycie informacji dotyczących tego, jak ludzie postrzegają określone miejsca – które lubią, a których unikają, gdzie czują się bezpiecznie a gdzie nie, gdzie spotykają się ze znajomymi lub które miejsca uważają za atrakcyjne dla przyjezdnych, a gdzie należałoby zrobić remont, itp. Dzięki tej metodzie możemy określić, jakie miejsca mogą być obiektem bardziej szczegółowego zdobywania informacji lub które wymagają działania z naszej strony.

Mapowanie można robić na wydrukowanych małych arkuszach (np. z open street maps), które każda osoba uzupełnia indywidualnie lub można pracować na jednej dużej mapie wyrysowanej na wielkim arkuszu papieru, na której kolejne osoby zaznaczają swoje odpowiedzi. Mapa nie musi być bardzo dokładna – zazwyczaj wystarczy schematyczny zarys ulic z zaznaczonymi najważniejszymi punktami orientacyjnymi.

JAK SIĘ PRZYGOTOWAĆ?

- Musicie mieć przynajmniej podstawową wiedzę o okolicy, którą mapujecie.
- Konieczne jest przygotowanie precyzyjnych pytań i zadawanie ich wszystkim zawsze w tej samej formie!
- Ważna jest dobrze przygotowana mapa z zaznaczonymi nazwami głównych ulic i miejsc orientacyjnych.

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ

- dopytujcie o powody, dla których ludzie zaznaczają dane miejsca;
- uzupełnianie dużej mapy – na wielkim arkuszu papieru pakowego, lub wyrysowanej kredą na chodniku – może być świetną zabawą i samo w sobie pełnić funkcję animacyjną;
- pytania zadawane ludziom dobrze mieć zapisane/wydrukowane na kartkach papieru, żeby były dobrze widoczne i pozwalały wam zadawać je zawsze w tej samej formie.

MAPA KROK PO KROKU

1. Określcie główny temat mapowania (np. miejsca lubiane i nie lubiane).
2. Określcie obszar mapowania (np. okolice naszej szkoły) i wydrukujcie mapy tego obszaru w odpowiedniej liczbie.
3. Sformułujcie konkretne pytania, które będziecie zadawać osobom (np. *Proszę zaznaczyć zielonym kolorem 3 miejsca, gdzie najbardziej lubi Pan/i spędzać czas*).
4. Wybierzcie miejsce, w którym przeprowadzicie mapowanie.
5. Przeprowadźcie mapowanie! Nie zapominajcie o robieniu notatek z tego, co mówią ludzie, dopytujcie czemu właśnie te miejsca zaznaczają.
6. Wspólnie obejrzyjcie mapę/mapy, zastanówcie się, jakie wnioski z nich wynikają.

METODA ANIMACYJNA

Metody animacyjne (w tym metoda flagi) to kreatywne metody zdobywania informacji, które realizowane są w miejscach w przestrzeni publicznej i mają na celu zaciekać i zaangażować osoby znajdujące się w pobliżu. Wymagają podjęcia jakiejś aktywności, mogą być same w sobie świetną zabawą i ciekawym działaniem. Umożliwiają nawiązanie rozmowy z ludźmi w konkretnym miejscu, o którym zdobywacie informacje.

Samo działanie polega na tym, że wszystkim osobom zadaje się jedno, możliwie proste pytanie (np. *Za co lubię naszą szkołę? Moje pomysły na Dzień Wiosny*). Odpowiedzi na pytania każda osoba zapisuje na wcześniej przygotowanej „fladze”, czyli kolorowej kartce papieru wyciętej w formie flagi. Następnie kartki przyczepiane są do sznurka wywieszonego w danym miejscu. Po zakończeniu działania „flagi” mogą wisieć jeszcze przez jakiś czas, żeby wszyscy mogli zapoznać się z odpowiedziami/pomysłami na nich zapisanymi.

JAK SIĘ PRZYGOTOWAĆ?

- Zastanówcie się nad miejscem animacji (czy przechodzi tam wiele osób, czy będzie gdzie wywiesić sznurek na flagi, czy nie będzie to nikomu przeszkadzać).
- Przygotujcie zapas kolorowych kartek, sznurka, markerów.
- Przygotujcie „plan B” na wypadek deszczu (lokalizację, gdzie można będzie szybko przenieść sznurek i flagi, żeby nie zamokły).
- Przygotujcie miejsce, gdzie można usiąść i zapisać swoje odpowiedzi.

METODA ANIMACYJNA KROK PO KROKU

1. Określcie główny temat badania (np. pomysły uczniów na szkolne imprezy).
2. Określcie miejsce i czas, w którym odbywać się będzie animacja – musi być to miejsce, przez które przechodzi dużo ludzi (np. główny korytarz szkoły, skwer przed szkołą).
3. Sformułujcie konkretne pytanie, na które odpowiedzi będą zamieszczane na flagach – zapiszcie je lub wydrukujcie na dużym, widocznym arkuszu papieru/tablicy.
4. Przygotujcie materiały (sznurek, wycięte z kolorowych kartek flagi, kolorowe marker do zapisywania odpowiedzi).
5. Zaanimujcie przechodniów! Pytajcie o odpowiedzi osoby w różnym wieku, z różnych grup – dzięki temu uzyskacie więcej zróżnicowanych odpowiedzi.
6. Po zakończeniu animacji odpowiedzi z flag można spisać, żeby ułatwić sobie ich analizę.
7. Zastanówcie się, jakie wnioski wynikają z tych odpowiedzi.

KTO NA OCHOTNIKA?

SZKOLNE PROGRAMY WOŁONTARIATU

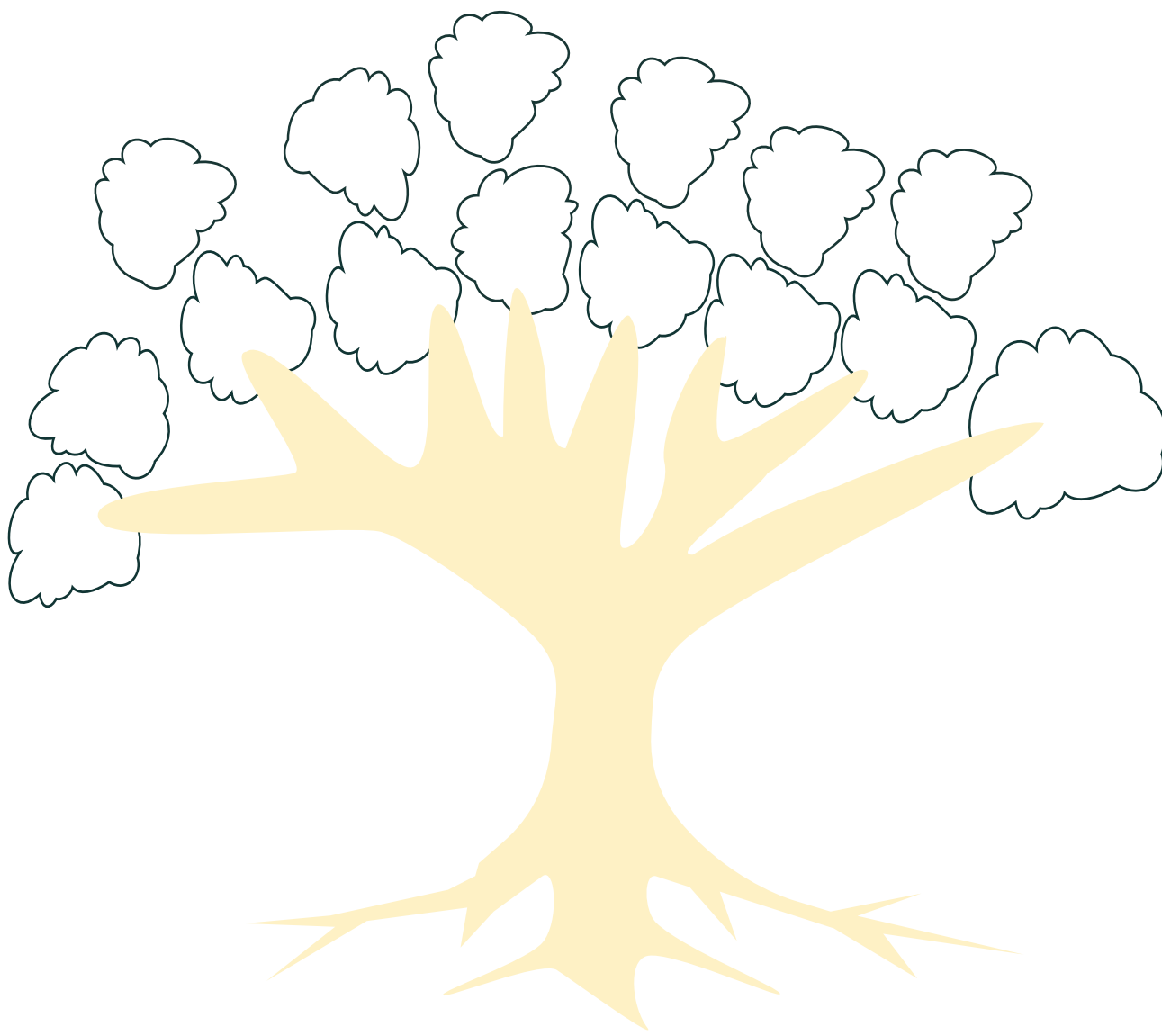
ZESPÓŁOWA
KARTA PRACY

12

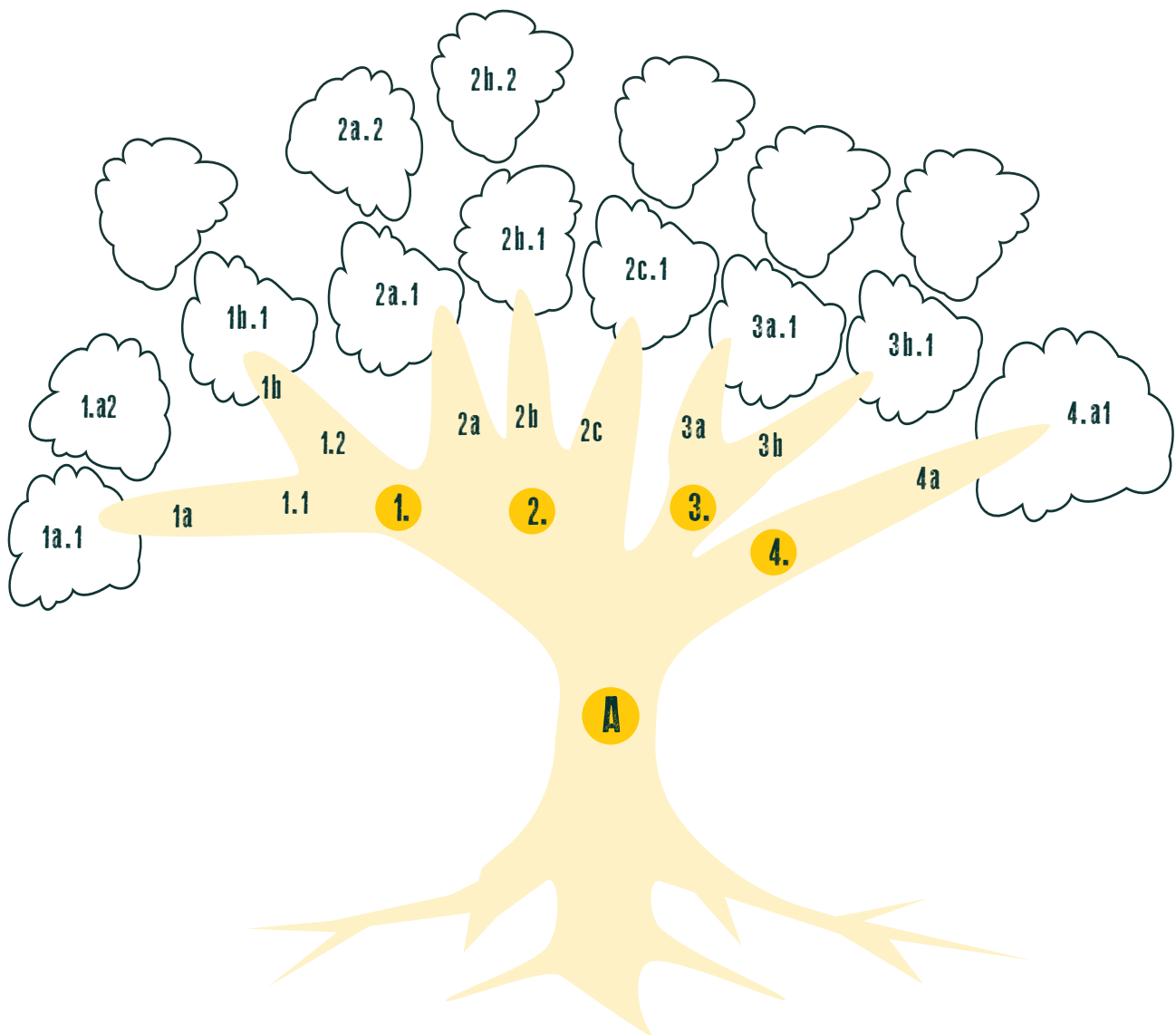
DRZEWO DIAGNOZY

Poniższa karta pracy może być wykorzystana przy planowaniu zdobywania informacji w środowisku lokalnym. Uzupełnijcie poszczególne elementy od korzeni aż po koronę. Każda osoba może w pierwszym etapie uzupełnić drzewo samodzielnie, możecie również wspólnie uzupełniać elementy drzewa narysowanego w dużym formacie (np. na arkuszu flipchart).

1. Pień drzewa – główne pytanie lub temat, który chcecie zbadać (np. *Jakiego wsparcia potrzebują podopieczni domu dziecka, z którym pracujemy? Jakie są potrzeby i oczekiwania młodzieży z naszej dzielnicy wobec lokalnego parku?*).
2. Główne konary – pytania, które odnoszą się do bardziej szczegółowych aspektów głównego pytania (np. *Jakiego rodzaju pomoc podopieczni domu dziecka obecnie otrzymują? Jakie są ich potrzeby i oczekiwania wobec wsparcia naszego koła wolontariatu?*).
3. Gałęzie – od kogo i w jaki sposób zdobędziemy informacje na te pytania? (np. wywiad z dyrektorem domu dziecka, rozmowy z 5 podopiecznymi w wieku 7-12 lat, sonda internetowa skierowana do wszystkich podopiecznych).
4. Liście – konkretne pytania, jakie chcecie zadać osobom badanym lub kwestie, na które zwróćcie uwagę (np. *Proszę powiedzieć, jakiego rodzaju aktywności są dostępne dla podopiecznych placówki?*).

DRZEWO DIAGNOZY

PIEŃ DRZEWA

A – Potrzeby i oczekiwania młodzieży wobec parku w naszej dzielnicy.

KONARY

- 1.** – Jak obecnie młodzież korzysta z parku?
 - 1.1 – Jakie rodzaje aktywności sportowej są popularne?
 - 1.2 – Kiedy i w jaki sposób spędzają czas w parku uczniowie okolicznych szkół?
- 2.** – Jak młodzi ludzie oceniają infrastrukturę i ofertę parku?
- 3.** – W jakiego rodzaju działania i wydarzenia młodzi chcieliby się zaangażować?
- 4.** – Jakie działania/zmiany w parku są planowane przez władze dzielnicy?

GAŁĘZIE

- 1a – obserwacja obiektów sportowych w parku
- 1b – ankieta skierowana do uczniów w wieku 10-15 lat z okolicznych 2 szkół podstawowych
- 2a – ankieta do uczniów
- 2b – sonda wśród użytkowników obiektów sportowych w wieku 10-15 lat
- 2c – spacer badawczy po parku z grupą 10 uczniów szkół podstawowych
- 3a – ankieta do uczniów

3b – sonda wśród użytkowników obiektów sportowych w wieku 10-15 lat

4a – wywiad z naczelnikiem wydziału infrastruktury lub/i edukacji i sportu urzędu dzielnicy

LIŚCIE:

- 1a.1 – Ile młodych osób korzysta z siłowni i boiska w wybrane dni i godziny w tygodniu?
- 1a.2 – Jakie sporty uprawiają młodzi ludzie w parku?
- 2a.1 – Jak często spędzasz wolny czas w parku?
- 2a.2 – Podaj nazwy wydarzeń odbywających się w parku, w jakich brałeś/aś udział?
- 2b.1 – Jak oceniasz sprzęt/obiekt sportowy z którego korzystasz?
- 2b.2 – Jakich obiektów sportowych w parku tobie brakuje?
- 2c.1 – Jakie widzisz mocne, a jakie słabe strony siłowni plenerowej?
- 3a.1 – Czy chciałbyś w wolnym czasie włączyć się w organizację interesujących cię wydarzeń?
- 3b.1 – W jakiego rodzaju darmowych wydarzeniach sportowych chciałbyś/chciałabyś wziąć udział?
- 4a.1 – Jakie inwestycje są planowane w parku w kolejnym roku?

PRESSROOM. TWORZYMYS PRASÓWKĘ O SZKOLNYM WOŁONTARIACIE¹

Realizując nowe przedsięwzięcie zależy nam, aby poinformować o nim jak najwięcej osób ze społeczności szkolnej lub lokalnej. Być może w tych grupach są przyszli wolontariusze i wolontariuszki, którzy wesprą was w kolejnych działaniach. Razem możecie więcej!

Aby zachęcić innych do współdziałania, ale też poinformować o realizowanych działaniach, warto przygotować odpowiedni komunikat prasowy (tzw. notatkę prasową). Taki materiał możecie przesłać również do lokalnej prasy (np. osiedlowej gazety lub portalu informacyjnego). Na jego podstawie redaktor będzie mógł stworzyć artykuł o waszej działalności.

Schemat komunikatu prasowego zawiera następujące elementy:

1. **NADAWCA:** nazwa szkoły, nazwa szkolnego koła wolontariatu (jeśli ją wymyśliście)
2. **ODBIORCA:** nazwiska redaktora, do którego kierujecie notatkę
3. **TYP INFORMACJI:** notatka prasowa, zawiadomienie itp.
4. **TYTUŁ:** możliwie krótki – do 5 słów
5. **KONTAKT:** imię i nazwisko oraz adres mailowy opiekuna szkolnego koła wolontariatu, który będzie mógł udzielić dodatkowych informacji na temat działania.

Za chwilę stworzycie notatkę prasową o waszym działaniu. Przeczytajcie uważnie poniższe pytania, a następnie sformułujcie konkretne i zwięzłe odpowiedzi.

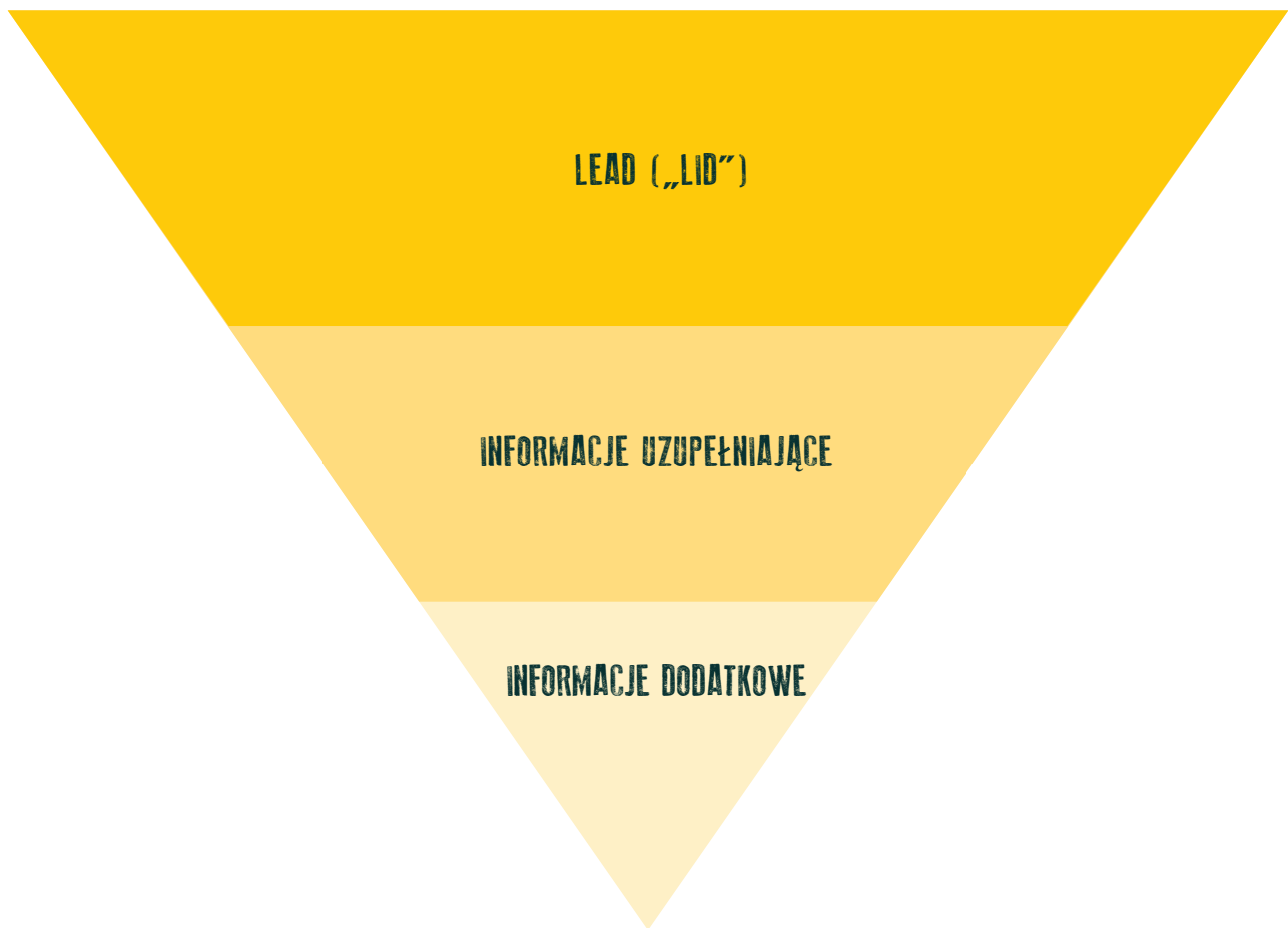
W poniższej ramce zapiszcie propozycje tytułów (hasła) identyfikujących wasze działanie. Stwórzcie hasło, które zachęci odbiorców do zapoznania się z notatką. Hasło możecie także umieścić na plakatach informujących o waszych działaniach. Pamiętajcie, aby tytuł składał się maksymalnie z 5 słów.

PROPOZYCJE TYTUŁÓW

Teraz stwórzcie pozostałe elementy notatki prasowej. Aby ułatwić sobie jej opracowanie, sformułujcie odpowiedzi na poszczególne pytania.

	LEAD („LID”)
KTO organizuje działanie?	
CO się wydarzy? CO zostało zaplanowane?	
KIEDY będą realizowane działania?	
GDZIE odbędą się zaplanowane działania?	
	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE
DLACZEGO realizujecie to działanie?	
Z KIM realizujecie działanie?	
PO CO tworzycie takie działania?	
CO WYNIKA z waszego działania? JAKIE będą jego rezultaty?	
	INFORMACJE DODATKOWE
Mogą to być np.: tło wydarzenia, cytaty z wypowiedzi zaproszonych gości, zdjęcie.	

Przy tworzeniu notatki prasowej należy kierować się zasadą odwróconej piramidy, tzn. na początku tekstu powinny znaleźć się informacje najważniejsze, a dodatkowe – na samym końcu. Poniższy schemat pokazuje, ile miejsca w notatce prasowej powinniśmy poświęcić poszczególnym elementom.

Wskazówki przydatne przy tworzeniu notatki prasowej:

- notatka powinna być **krótka**,
- każdy **akapit** powinien składać się maksymalnie **z trzech zdań**,
- należy zachować **odstępy** pomiędzy wersami,
- użyte sformułowania powinny być **jasne i jednoznaczne**,
- ograniczcie specjalistyczne słownictwo oraz oficjalny język,
- unikajcie niepotrzebnych zwrotów i powtórzeń,
- dołączając **zdjęcia** upewnijcie się, że są one właściwie podpisane.

Zapiszcie swój tekst, a następnie przedstawcie go opiekunowi szkolnego koła wolontariatu, który sprawdzi jego poprawność. Gotowy materiał możecie przesłać redaktorowi lokalnej gazety, a także wykorzystać przy tworzeniu materiałów informacyjnych o waszym działaniu.

Koniecznie dokumentujcie wasze wszystkie notatki prasowe w teczce waszego koła/waszej grupy.

¹ Dodatkowe informacje na temat tworzenia materiałów prasowych można znaleźć w: Brzezińska-Hubert Marta, Olszówka Anna, *Współpraca z mediami a tworzenie wizerunku organizacji. Pakiet Edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu. Część 3*. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa.

DRZEWO POMYSŁÓW

Prezentacja to jeden z najprzyjemniejszych etapów realizacji każdego działania. To czas, kiedy dzielicie się z odbiorcami, ale i społecznością lokalną (lub szkolną) efektami kilkutygodniowej lub kilkumiesięcznej pracy. Prezentujecie swoje sukcesy, ale także pobudzacie innych do działań. Zachęćcie mieszkańców lub rówieśników, by podobnie jak wy zaangażowali się w działania wolontariackie.

Aby prezentacja przebiegła pomyślnie, należy się do niej odpowiednio przygotować. Wykorzystując tę kartę pracy, zbierzecie pomysły, które pomogą wam w organizacji prezentacji przed zaproszonymi gośćmi.

1.

Zastanówcie się nad tym, w jaki sposób chcielibyście zaprezentować społeczności lokalnej lub szkolnej efekty swojej pracy. Pamiętajcie, aby sposób i forma prezentacji były interesujące dla odbiorców. Można np. stworzyć plakat, przygotować krótki filmik albo kolorowe balony z hasłami lub inspirującymi opowieściami. Poproście, aby każda osoba w grupie w ciągu 10 minut wymyśliła jak najwięcej pomysłów na organizację prezentacji, a następnie zapisała je na drzewie pomysłów.

Możecie wykorzystać gotowy obrazek drzewa albo sami narysować je na dużej kartce papieru. Pomysły dopisujecie w wolnych miejscach, bądź wpisujecie je w wyciętych wcześniej kartkach w kształcie liści lub owoców. Stwórzcie takie drzewo, które będzie inspirowało was do działania. Swoją pracę możecie przywiesić w wybranej przez siebie przestrzeni, np. w sali, w której spotykacie się wraz z opiekunem szkolnego wolontariatu.

2.

Po stworzeniu drzewa pomysłów zapoznacie się ze wszystkimi propozycjami na organizację prezentacji, a następnie wspólnie wybierzcie jeden pomysł, dla którego przygotowujecie modelowe CV. Wyboru możecie dokonać poprzez głosowanie, przydzielając każdej osobie w grupie możliwość wyboru maks. 3 przedstawionych pomysłów (np. każda z osób, dysponując trzema kropkami, przypisuje je jednemu, dwóm lub trzem pomysłom).

Następnie podliczcie kropki i zaznaczcie pomysł, który najbardziej spodobał się zespołowi. Oceńcie realność i swoje możliwości związane z realizacją wybranego przedsięwzięcia.

3.

W kolejnym etapie do wybranego pomysłu stwórzcie modelowe CV. Wypełnijcie miejsca wskazane w karcie na następnej stronie. Możecie udzielać odpowiedzi pełnymi zdaniami albo zobrazować je wybranymi przez was symbolami lub rysunkami. Modelowe CV pomoże wam w przygotowaniu prezentacji wolontariackiego działania przed społecznością lokalną.

METRYCZKA DZIAŁANIA

Tytuł:

Cel:

Czas realizacji:

Miejsce realizacji:

Partnerzy:

LOGO
lub charakterystyczny
znak działania

DZIAŁANIE W 5 SŁOWACH

Opiszcie wasze działania w pięciu słowach.

DZIAŁANIA

Co wydarzyło się w ramach waszego działania? Co konkretnie zrealizowaliście?

EFEKTY

Co zyskali lub czego nauczyli się odbiorcy waszego działania?

DOŚWIADCZENIE

Czego nauczyliście się podczas realizacji? Jakie umiejętności rozwinęliście?

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

Jakie nowe działanie zrealizujecie w szkolnym kole wolontariatu?